

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félre . . . . . 6 „
negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára: 24 fr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 fr.
többször közölve 10 fr.
Bélyegdij: külön 60 fr.

Tartalom: Egy kis pillantás a jövőbe. Vége. (Guggenberger.) — Gyüleink előtt. (—.) — Tárcza. — Nekrológ. — Külföld. —
Vegyések. — Pályázat.

Egy kis pillantás a jövőbe.

(Vége.)

Hi-z — ismétlem — soha sem volt munkánk komolyabb, mint most és soha sem volt szüksegebb a ránk bízott hűvek vallásos élete felett örködni, azt igazán bensővé tenni, őket az evangyeliomnak megtartani, bennök az egyház iránti szeretetet élesztani és fentartani, mint most. Lám a mi évszázados ellenségünk, a római papismus, elérkezettnek látja az időt, minket protestánsokat felhívni, hogy — „térjünk meg valahára.“ —

A mostani pápának, lankadatlan kísérletei és nyilvános felhívásai az „egységie“ több jelentőséggel bírnak, mint az ember az első pillanatra tán gondolná. Lehet azokban oly rögesznét látni, melybe egy vén és a maga istenségében a fauatismusig hívő ember magát beleélte, úgy hogy annak képtelenségét nem bírja belátni: De minden esetre látnunk kell benne az idők jelét is, melyekben élünk. A kath. egyház fejét megfosztották földi trónjától és azt mondták neki: „A te országod nem e világból való“; a francia állam szinte ellenséges indulattal bánik el sokszor a kath. papokkal és püspökökkel; Oroszországban a kancsukával tértik a kath. lengyeleket az orthodox egyházba: és gyengébbnek éri-e magát a katholicismus? Dehogy! Csak ismétlődik a régi tapasztalat, hogy a durva bánásmód, mondjuk üldözés, a földiekben tehet ugyan kárt az egyháznak, de annak szellemi életét csak fokozza. És nem hiszem, hogy a római pápa, midőn még világi fejedelem is volt, országából annyit jövedelmet húzott volna, mint a mennyt neki most, mint „fogolynak“ csak a péterfillér hoz. Ez a péterfillér pedig annál, hogy anyagi támogatás, sokkal nagyobb jelentőségű mint azon ragszzkodás, mely abban az egyház feje iránt nyilvánul. És hogy ezt nagyon is érzik és jól tudják Rómában, mutatja azon — bár a legszelidebb modorban, — a szeretet örve alatt gyakorolt támadás, melyet a többi keresztyének ellen intéznek. Máskor nem is megyünk nekik

keresztyén számba, rosszabbak vagyunk a pogányoknál; de most elismernének bennünket keresztyéneknek, csak segítsük szaporítani a római tábort. És ha egyszer megszólalt az öreg harang, már csak illik, hogy a kis csengetyű is zúgni segítsen s ime! már a falusi jegyzőségéd is beáll tértőnek és irogat a protestáns Jókainak, hogy, — de kár, hogy urambátyám nem pápista, milyen szépen tud írni, de mi haszna, ha nem pápista? Köröszölködjék (kérem, mi Baranyában így mondjuk) hát ki és düljön ölelő karjainkba, hisz irt már az Istenről is, no hát ez csak itt van mi nálunk“. Ha ennek az atyafinak Jókai befelelt olyan szépen, hogy tán még ő sem moidott kevesebb szóval többet, mint az ő vallásában, midőn azt a szép, csak a keletkezés okánál fogva egyuttal jellemző kath. üdvözlést: „Dicsértessék a Jézus Krisztus“-t kibővítette azzal az egy kalapácsütésszerű szóval: „követessék is“.

No hát Jókai nem fog üdvözülni, pedig tán még arra is számíthatott volna, hogy egykoron még szent is lett volna belőle, hanem az ilyen felsülés soha sem zsenirozta a fanatismust és el lehetünk rá készülve, hogy ezek a hivatások majd csak e z u t á n jönnek, midőn itt lesz megint a reversálisok szabad vására. Rómából már utasították a kath. tanító rendeket, hogy a vegyes házasságból származó tanulókat különbség nélkül a kath. vallásban kell oktatni. Olivastam ugyan, hogy az illetékes forum ennek vetot mondott, de ha „a hegyen tul“ oly nagy tiszteletben részesitenék a nekik nem tetsző törvényeket, megtették volna azt már az elkereszteléseknél, azaz jobban mondva, nem lett volna elkeresztelés és az egész izgalom, mely most eltölti ez országot, elmaradhatott volna.

De ez az egy példa se mutatja nekünk protestáns papoknak, hogy mily éberséggel kell örködnünk és — mint fehérvárm. mondták: „Ne beszélj sokat, hanem tégy!“ — Azt a szegény 12 §., mely a gyengéket legalább jogilag védelmezte és a türelmes, vagy mondjuk igazi keresztyén érzelmű kath. papot vissza-

tartotta attól, hogy hálóját más ember tavában kivesse, azon hiszemben, hogy ezzel a katolikus klérust kielégítik és engedékenységre bírják (mintha a kath. aspirációt mással mint „mindennel“ kielégíteni lehetne!) kitörölték a törvényből és helyébe tették a „szülők szabad elhatározását“. Hogy ezt a szabadságot úgy gondolta a kormány, mint mi értjük az világos: de hogy a mi embereink a kath. klérust ebben támogatták, ez oly bizalom volt, melyre aligha nem a „bánom“ fog következni. Én legalább, és hivatkozom a történelem tanúságtételére, a kath. szabadelvűségben nem bízom és — sok más emberrel együtt — nem tudok mást a jövőben látni, mint a reversalis vadászatot a régi szellemben. Igaz, nem azokra lesz az írásba foglalás bízva, kiknek kezében ez valamikor volt, de hogy milyen lesz az azt megelőző „befolyásolás“, ahhoz nem kell sok prophetia. Miután azonban ez már most törvényesség formáját fogja magára öltetni, eljön ránk nézve is az intenzívebb cselekvés ideje. Bujkálni, a vénasszonyok háta mögé bujni, fondorkodni és Isten dolgaiba avatkozva örök kárhoyattal fenyegetni, nem a mi kenyerünk: de igen is szívökre beszélni a mi hiveinknek, figyelmeztetni őket szent vallásunk parancsára és arra, mivel tartoznak maguknak és őseik emlékeztetének, szóval a Jézus Krisztusnak, ez jövőre még szükségesebb lesz, mint eddig volt. Általában véve — úgy hiszem — éppen nem fog ártani, ha prot. embereinket ne csak arra tanítsuk, hogy vallása miatt gyűlölni, üldözni nem szabad senkit sem, sőt hogy jobban áll nekünk a türelmetlenség; de e türelmességnek ott van a határa, hol a közönyösség kezdődik és a protestáns egyháznak mindig ez volt a legveszélyesebb ellensége. E veszély ellen dolgoznunk, a közönnyt meleg ragaszkodássá változtatni soha sem volt szükségesebb, mint ezután lesz és ezért jó lesz az apostollal tartani, ki azt mondja: legőbbit saját hitfeleinkkel“.

Hogy ez több munkát ád, mint a vasárnapi prédikálás és a többi egyházi funktiók, az bizonyos, de eddig sem csak ez tette a prot. papot és jövőre még kevésbé.

Ostromnak lehetne mondani, mivel szemben állunk. És a felekezetenküliség ezt erősebbé fogja tenni. Igazi protestáns fegyver ellene csak az evangéliom, de az evangéliom nemcsak a szószékről, hanem ajkainkon a cura pástoráléiban és tetteinkben, az életben is!

Hát még ha eljön a „néppártnak“ is igazán cselekvő órája! — Szidják azt a lapokban és veszedelmet jósolnak éppen azok fejére, kik azt vezetik. Ezeknek ugyan nem fog ártani, majd sajnálják magukat, ha kell; de annál jobban kell vigyáznunk nekünk. Eleinte szintén bevallották, hogy tisztán a kath. érdekeket akarják szolgálni s kivált választásoknál azon törekedni, hogy más mint kath. ember ne választassék, ha pedig ilyen nincsen, az esetre — és ez is jellemzi őket — a más vallásu candidátusok közül csak azt ígérük támogatni, ki a kath. érdeket szolgálja. Az ultramontánoknak nem szokott

az ilyen őszinteség természetök lenni, hamar igazítottak is egyet a köpenyen és kihagyták a „néppárt“ elnevezés előtt a „kath.“ jelzőt. Mintha így kitörölhetnék a világ szemét. Hát ha a kath. egyház a maga érdekeinek megvédésére külön pártot szerez a maga hivei közt, ez az ő dolga; de mi nem követhetnénk el nagyobb hibát, mint azt, őket támogatni. Lehetnek közülünk és vannak is, kik a hirtelen előrántásokban okos és tüdös reformokat látni nem bírnak, de az általuk nem jónak talált egyházpolitikánál még sokkal rosszabb politika volna az: a néppárttal kezdet fogni. Ez nekünk soha sem lehet szövetségesünk, mert soha sem volnánk más a kezében mint eszköz — ma, melyet holnap összetörnének. — Csodálkoztam is nem régen, midőn egy választás alkalmával egy lutheránus felügyelőt a kath. papok élén lehetett látni. Az igazi néppárt és ezen néppárt közt akkora különbség van, mint a szinarany és talmarany közt. Talán nem tévedek nagyon, midőn azt mondom, hogy a hamis próféták igen fognak buzgólkodni a mi hiveink körül is és sok édes beszéddel őket táborukba csalogatni. Természetes dolog, hogy én nem ezen vagy azon a politikai irányra gondolok, de igen is gondolok arra a befolyásra, mely az egyik esetből a másikra nézve származik, gondolok arra, hogy a mi hiveink és ezen néppárt közti minden, bár csak ideiglenes kapocs is, a mi egyházunknak csak ártalmára lehet.

E tekintetben is tehát úgy látom a jövőt, hogy abban jobban, mint valaha, kopogtatni fog ajtónkon az intő szózat:

„Tartsd meg a mi nálad vagyion, hogy senki el ne vegye a te koronádat“.

Igy látom én a jövőt. Megengedem, hogy legyenek, kik velem ellenkező véleményen vannak és ezt bizonyosan meg is tudják okolni a maguk szempontjából. Tisztelem mindenkinek meggyőződését, de élek a magam véleménynyilvánítási szabadságával is. Egyben azonban azt hiszem egyet értünk mindnyájan, abban, hogy soha sem volt több okunk szemünk előtt tartani a nagy költő mondását: „Non oves sunt propter pastorem, sed pastor est propter oves.“

Guggenberger.

Gyűléseink előtt.

Nemsokára elérkezik a gyűlésezések ideje, kisebb-nagyobb körben jönnek majd össze megint egyházi életünk tényezői, hogy számot adjanak és számot vegyenek egy esztendei sáfárkodásról, hogy intézkedjenek azon folyó administratio ügyekben, melyeket önkormányzatunk gyűléseinkre hárit. Gyűléseinknek meg van azon jó tulajdonsága, hogy szétszórt helyzetünkben összehoz évente legalább egyszer azokkal, a kiktől gyakran nagy távolság által elválasztva ugyanazon célért, különböző munka közben, nem egyszer saját erőnkre vagy erőtlenségünkre utalva küzdünk az Úr szent országában. Kedvező alkalom bizonyára az egyházi élet magasabb fokozatán nyilvánuló

közérőnek forrásánál egy újabb esztendő küzdelméhez erőt meríteni, testvéri bizalommal mondani el élményeinket, tapasztalatainkat, ha úgy jön, fájdalmainkat, panaszainkat, tudván azt, hogy testvérek között vagyunk. Bár úgy volna ez mindenütt egyházi gyűléseinken, véget érne azon testvérharcz, a mely hazánk hitsorsosai között az éjszaknyugati egyház-megyékben még mindig folyik nem nagy bánatára, egyházunk nem egy ellenségének, nem nagy öröme és áldására úgy is elég fájó sebektől sajgó egyházunknak.

Gyűléseink azonban nemcsak a találkozás kedves alkalmát képezik, hanem munkanapok azok az egyházak köréből oda utalt ügyek elintézésére. Az elnökség előadja évi jelentését, tájékoztat az egyházi élet fontosabb eseményei s a gyűlésnek napi kérdései felől, bizottságok előadják jelentésüket az egyházi élet különböző mozzanatairól. Ez gyűléseinknek rendes képe a múltból. Nem lehet kétségünk a felett, hogy folyó évi gyűléseinket s talán még a következő éveket is uralni fogják a tisztára napi folyó ügyek intézésén kívül kérdései azon jövőnek, melynek éppen folyó évi közgyűléseinkkel mondhatni küszöbén állunk. Nem arról van szó, hogy a részben már is szentesített s részben még függőben lévő, vallástügyi törvényekkel általánosságban vagy részleteiben foglalkozzunk, hanem arról, hogy kutassuk azon esélyeket, a melyekkel azoknak életbe léptetése járnai fog, azon védelmi eszközöket, melyekkel azoknak az egyházi életre esetleg káros hatását meggyengítsük, kellőképpen ellensúlyozzuk. Nem jó lesz ezen kérdések felett csak egyszerűen elsuranni, nem lesz elég a győzedelmes liberalizmusnak egy-egy hatalmas éljenti kiáltani, hanem itt a jeruzsálemi első hivek módjára tanakodni, tusakodni kell, kérdeni mindenekelőtt azt, mit cselekedjünk atyámfiai férfiak? Mit cselekedjünk? Bensővé kell tennünk az egyházi vallásos hitéletet minden rendelkezésünkre álló eszközzel. Egyháziassággal, vallásos hitélettel, bár az idők szele eléggé megtépdeste ezeknek magasabb röptü szárnyait, van még módunkban egyházaink körében találkozhatni, bár az egyházi életnek hol egyik, hol másik nyilvánulásával, van módunk találkozni; jele ez annak, hogy egyházi hitéletünk még nem olyan sivár, mint a milyennek gyakorta festetni szokott, s lehetősége is annak, hogy azt bensővé tenni igyekezzünk. Ennek legfőbb eszköze a vallás tanítása, a melyre zsinati törvényeink értelmében az egyházegyetem is gondját kezdi fordítani nagyobb mértékben mint előbb. A vallástánítás kérdése e lapok hasábjain utóbbi időben több oldalról lett tárgyalva mint olyan kérdés, a mely egyházi érdekelttségünk figyelmét kiválóképen megérdemli s én e pontnál a felől vitatkoznám, hogy ki tanítsa a vallást, nem kötném össze rosszúl értelmezett tekintély, magyarán de nem magyarául mondvá, commoditás kérdésével, mert ez eleve eldöntöttnek tekintendő az által, hogy a lelkészt arra állásra nemcsak kvalifikálja, de a cura pástorális utalja is, bár tudom, hogy a vallástánítás tanítóink nagyobb részénél ma is hivatott kezekben van, hanem a dolog

súlypontját a vallástánítás mikéntjében találom, abban igenis, hogy mit kell felölelnie és hogyan kell annak a vallástánításnak történnie. A hit hallásból vagyon, a hallás pedig istennek igéjéből, mondja az apostol, nem utolsó rendű kérdés tehát az sem, hogy mi az, a mit a növendék tanítójától Isten igéjéből a vallástannak keretében hall és szívébe kell fogadnia s van-e gondoskodva arról mint más egyházaknál, hogy a vallástánítás minden fokozatán ezen czélt elősegítő vallástani könyvek álljanak hitoktatóknak és tanítványnak rendelkezésére, ellenkezőleg a legnagyobb bizonytalanságban vagyunk a felől, hogy mit cselekedjünk; ilyen viszonyok között az eredmény is silány marad, avúlt fegyverekkel a legbátrabb sereg sem nyerheti meg a csatát. A vallástánítás kellő ellátása egyházi hatóságainknak kell, hogy egyik főgondját képezze. A legalkalmasabb eszköze lévén ez annak, hogy a jövő nemzedék vallásos élete bensőbbé legyen. Ha ezzel a kérdéssel tüzetesen végeztünk, többet nyerünk, mint egy csomó statisztikai kimutatással.

Hogy az egyházi vallásos hitélet miképen tetsessék bensővé, élet elevenné, a felől nézetet szerezni, annak útjára, módjára reautalni hivatottak a lelkészi értekezletek, a melyek többnyire a gyűlésekkel egyidejűleg szoktak megtartatni, jó, ha az egyházak közelsége lehetővé teszi az értekezlet céljából való találkozást. Ezen értekezleteken kell megbeszélni azon látszólag kisebb-nagyobb érdekű, de hatásában nagy fontossággal bíró aprólékos ügyeket, a melyek a hivatalos közgyűlés napirendjében nem is kérnek, de nem is kapnának időt vagy figyelmet. A lelkészi értekezletek munka- és gondköréhez tartozik annak megbeszélése is egyebek között, hogy meglevő viszonyaink között a belmissionak milyen neme, vagy milyen nemei lehetségesek. Nem gondolok természetesen olyan belmissiói intézményekre, melyekkel csak a német vagy francia egyházak dicsekedhetnek, a melyek rendelkezésükre álló nagy erőről tanuskodnak, hanem a minél az anyagi erő olyanynyra nem jöhet számításba, gondolok belmissiói tevékenységekre, a mely a legkisebb és legszegényebb egyházban sem lehet a lelkésztől idegen s a mely tevékenységtől különösen a jövőben nem vonhatja el magát, hacsak véletlen esélyekre nem bizza egyházának népét. Ilyen belmissiói tevékenység mindenütt lehetséges, nem igényel egyebet mint Sionnak népéhez hajló barátságos szívet. Ezen belmissiói tevékenység nem függ az egyháztagok számától, anyagi erejétől, hanem feltételre van azon pástorviszonytól, a melyben a lelkész gyülekezetének tagjaival áll.

Ez évi gyűléseinken ismételt tanácskozásnak tárgyát fogják képezni a zsinati törvényben foglalt nagyobb szabású intézkedések előkészítése, ha lehet életbeléptetése. Évek fognak eltelni addig, míg a zsinati törvények alkotásai teljesen az életbe mennek által. Fokozatosan kell azokat megvalósítani. Ezen év megfogja hozni az egyházi közalap első évi járulékát. Talán nem kell sokáig várunk arra sem, hogy az országos lelkészi nyugdíjintézet valósággá legyen. Adja az Úr, ezen gyűléseink is legyenek eszközei

annak, hogy közöttünk az egyházas vallásos hitélet nevének dicsőségére bensőbbé legyen. — —.

TÁRCSA.

Történeti adatok a dunántúli ev. püspökök és kerületi felügyelők sorrendjéhez.

Egyházi névtáraink Székács, Pálffy és Haan Lajos ideje óta történeti bevezetéseket is szoktak közölni. Ezen jeles szerkesztőknek, midőn főként a jelennek statisztikáját akarták megírni, alig volt idejük hosszabb és önálló történeti buvázkodásra; hanem vették az adatokat úgy, a mint az épen előttök fekvő forrásmunka azokat kezökbe adta, vagy a mint egyes felkért egyházi tisztviselők azokat épen beszolgáltatták.

Igy ezen történeti bevezetésekbe erősebb hibák is csuszhattak be, melyeket a névtár későbbi kiadásai is megtartottak. És újabb történetírásunk sok olyan adatnak is jutott nyomára, a melyről régebbi íróink még nem tudtak.

Doleschall példájára, ki már 1891-ben közzölt pótló adatokat e lapok hasábjain, megpróbálom én is egy kis revisio alá venni névtárunknak a dunántúli rész egyházi vezéreire vonatkozó adatait s a becsuszott tévedéseket, a mennyire tudom, helyre igazitom.

*

A mai dunántúli egyházkerületnek gyökerét a Nádasdy grófok vas- és sopronmegyei birtokain létezett nagyszámú egyházakban kell keresnünk, melyeknek Sárvár és Csepreg voltak virágzó központjai. Ezekből távol azután kifele a kerület Zala, Veszprém, Győr, Mosony, Fehér, Komárom, Somogy s utóbb Tolna és Baranya megyékre is.

1. A még csak szűkebb körű dunántúli kerületnek első ág. h. ev. szuperintendense Szegedi Máté volt. Névtárunk tévesen ír Szigethy Mátyást. Ezen első szuperintendensünkről aránylag keveset tudunk. Még oly tekintélyes történetírók is, mint Haynóczy és Schmal, nem vesznek róla tudomást ide vágó munkáikban. Ma már tudjuk róla, hogy 1545-ben Wittenbergben tanult. Őt sejttem én az első ismeretes, Máté nevű csepregi predikátorban is, ki 1570. április 23 án adja el ottani szölejét. Már mint sárvári pap lett 1576. körül szuperintendens és e hivatalát 1585 ben (jul. 5. v. 12.) történt haláláig viselte. Az Egyesség Könyve (Form. Conc.) 1596 ban készült és 1598-ban Kereszturon kiadott előszavában azt mondja Szegediről, hogy „semmit az Isten igéjéből vétetett Aug. Conf. szerint való isteni tiszteletben meg nem változtatott, hanem maga is a szerint tanított s egyebeket is arra igazgatott.“ S e forrás általában mint igaz hitű, szigorú erkölcsű, béke- és rendszerető, munkás és tiszteletre méltó öregről emlékezik róla. Zvonarits Mihály sárvári fősenior is Klaszekovits István püspöknek ezt írja róla: „Adta

volna bár az Úr Isten, hogy Szegedi Máthé uram idejében való egyenesség maradhatott volna meg a tudományban mind eddig. Mert annak idejében az Aug. Confessiótól idegen atyafiak, ha voltak is valakik, meg sem mertek motszanni. De hogy annak halála után más bírójárása lőn, nagyobb szabadsággal kezdék az emberek egynehányan az Aug. Confessiótól különböző tudományt behozni. Csak a megférhetetlen Réczés János csepregi papról tudjuk, hogy már Szegedivel is „baknyakat vont.“ Nagynevű patronusain, Nádasdy Tamáson és Ferenczen kívül egybeknek bizalmát is birta. Akosházi Sárkány Antal, a nádor Nádasdy udvari embere, ki 1544—1562. Sopronban lakott, végrendeletének egyik végrehajójául Szegedit rendelte s 50 frtot hagyott neki. A Szegedivel való barátságnak is része lehetett abban, hogy ezen egyik ősi patronusa egyházunknak, 2500 frtot, azon időben nagy summát, hagyott a czélból, hogy Sárkány- Szigethen (Zala m) a katechismust prédikálják.*)

2. Szegedi közvetlen utóda és így a dunántúli evang. egyház második püspöke Beythe István. Névtárunk megemlíti, de nem veszi fel a sorrendbe. Született 1532-ben. A hazai iskolákon kívül külföldi is látogatott. Tanítói hivatalt viselt Szokolczán, Alsó-Lindván (1559.) Sárvárott (1564.), Papi hivatalt pedig: Alsó-Lindván 1574-ig, Sopronban 1574—1576. és azután 1612. máj. 3. bekövetkezett haláláig Német-ujvárott. Szuperintendensnek a vas megyei Hegyfaluban választott meg 1585. évi Jakab napján (jul. 25.) Ő még ekkor a ketté nem vált dunántúli evang. egyháznak lett püspöke és a Form. Conc. mellett kardoskodó Réczés-párt a csepregi colloquium (1591.) után sem vihette ki, hogy Beythe életében új püspököt válasszanak, nem engedvén ezt a törvény és Beythe személye iránt való tisztelet. De 1598-ban megírt törvénykönyvükkel s nyomtatásban is megjelent hittanukkal és agendájukkal külön szervezkedett e párt, amikor azután Beythe is bucsut mondott nekik, mert ilyen viszálykodó elemet nem kívánt tovább kormányozni s nem fogadta el a gr. Nádasdy Ferencz által neki még 1598 ban is megadott szuperintendensi ezimet. A szakadás alatt Beythe haláláig Réczés János, Tokoits György, Magyarai István és Klaszekovits István esperesek végezték az egyházlátogatásokat és egyéb egyházkormányzati ügyeket.**)

Schmal után több történetíró, úgy szintén névtárunk is tévesen nevezi Muraközi Györgyöt Beythe utódjának, mert ez soha sem viselt püspöki hivatalt, hanem csak mint magyar tanító szerepel Sopronban

*) Lásd ezen adatokat; Frankl, Haz. és külföldi iskolázás a XVI. sz. 298. l. Farkas S. Csepreg története 408, l. Ribini M-morabilia I. 282. Wilfinger E. J. A dunántúli főigazgatók rendje 11. J. Müllner M. A soproni főisk. tört. 15 l. Szalay A. Négyszáz magyar levél a XVI. századból 24. és 70. l.

**) Lásd Fabó A. Beythe István élete. Pest 1866. és Mokos Gyula. A dunántúli evang. egyházkerület megalakulása, Prot. Szemle 1881. —

1579—1584. és mint Dersfy Ferencz udvari papja Közép-Pulyán a colloquium idején és az Egyesség Könyve aláírásakor.

Fentebbi első két püspökünk hivataloskodása betöltvén az 1612 ig terjedő időszakot, arról sem lehet szó, hogy Huszár Gál, Bornemisza Péter, Sybolti Demeter, Pálházi Göncz Miklós, Brunsvik Tóbiás dunántúli püspökök lehettek volna. Huszár Gál egyáltalán nem mondható még püspöknek, a többiek pedig a c-sallóközi-mátyusföldi superintendentiának voltak püspökei, mely egyházkerület később annyira kiszélesült, hogy az 1622. évi semptei zsinaton összegyűlt lelkészek már „fratres a lacu Fertő in comitatibus Nitriensi, Posoniensi, Mosoniensi, Jauriensi, Comaromiensi, Barsiensi, Neogradensi, Strigoniensi, utroque Honthensi, Gömöriensi“ nevezték magokat. A mai dunántúli kerület területéről ezen superintendentenciához tartoztak: Győr-Pataháza, Öttevény, Lébeny-Szent-Miklós anyaegyházak stb.

3. Sorrend szerint harmadik szuperintendense volt Dunántúlnak Klaszakovits István, ki ezen hivatalát 1612—1620. viselte. 1605-ben endrédi, később szentmiklósi lelkész s már Beythe idejében esperes. Sok bajt okozott neki Zvonarits Mihály sárvári főseniornak Pathai István ref. szuperintendenssel folytatott hitvitája, melynek békés elintézését tőle várták. Tisztos aggkort ért meg. Zvonarits őt már 1616-ban „summa virtute senex, atyám helyett tisztelendő“ stb. czimekkel tiszteli. *)

4. Utóda is ezen Zvonarits Mihály lón, ki 1620—1625. állott az egyházkerület élén, Sárvárott született, Csepregen, Komáromban, Sztráskán tanult. 1590-ben németkereszturi rektor, 1599. szakonyi lelkész, 1601. Czenken és 1610-től Sárvárott szolgálja az egyházat. Már mint főesperes és gr. Nádasdi Pál udvari papja nagy tekintélyt szerzett paptársai előtt Heves hitvitázó és az Aug. Confessiiónak rendithetlen híve. Nyomatott művei is maradtak. Meghalt 1625. február 27. Magyar postilláját fiai: István, czenki pap és György, gr. Batthyány Ádám udvarmestere adták ki két kötetben 1627. és 1628. Csepregen.**)

5. Ötödik püspökünk Kis Bertalan szintén Szakonyban volt lelkész 1614. majd Czenken s utóbb Sárvárott mint Zvonarits utóda. Püspökké választott a csepregi zsinaton, 1631-ben papjainak engedtlensége miatt lemondott, de a marasztalásnak engedve tovább viselte hivatalát. Neki kellett megérnie a később vérpadra jutott Nádasdy Ferencznek hitehagyását 1643-ban amikor maga is elüzetett Sárvárról és száműzetésben halt meg Szent-Györgyön 1646. Neje Klaszakovits Jusztina volt s két fia: Ádám (kassai pap) és Pál Königsbergben tanult. Fenmaradt visitationalis jegyzőkönyve az Egyesség Könyvének aláírt papok névjegyzéke után (1672-ig 662 pap neve) egyike legfontosabb forrásainknak a dunántúli egyház régebbi viszonyainak ismeretéhez. Ezen források sze-

rint a 17. század elején már a veszprémi, zalai, győri, fehér, és komárommegyei egyházak is ezen kerülethez tartoztak. (A jegyzőkönyv másolata a kerületi levéltárban, a papok jegyzéke a Nemzeti Múzeumban és Hrabovszky gyűjteményében.)

6. Musay Gergely 1646. augusztus 13. a büki zsinaton választott püspökké. 1631 óta lövői lelkész és 1638. óta a felső egyházmegye esperese. 1650 ben kiadta espereseivel (legjelesebb köztök Lethenyey István, Zvonarits életírója és veje) a már 1598. és 1612. is megjelent agendát. Ugyanezen évi május 11. kelt levelében a szomszédos kerületből kér Kürthi Istvántól papsegédet Kőszegre s panaszkodik, hogy kerületében nagy szűke van a tudós férfiaknak. Neki is maradt irodalmi hagyatéka. Nemeskéri exiliumában összeállította ezen gyűllekezeteink névjegyzékét (Syllabus vel Regestum), a melyek 1661-ben még megvoltak s azokét is, a melyek akkor már elvették. Még ekkor is volt a több mint 300-ból 220, a szuperintendens, hét esperes és egy alesperes megyéjébe beosztva. 1664. évi február hóban halt meg. Névtárunk tehát tévesen teszi hivataloskodását 1651—1665-re, 1646—1664. lesz helyesen.**) (Musay jegyzékének másolata megvan a Nemzeti Múzeum kéziratárában és Hrubovszky Scriinium Antiquariumában.)

7. Hetedik püspökünk, Fisztrovits György, csak nagy erőltetésre fogadta el hivatalát betegeskedése s főként gyenge szemei miatt. 1650 ben Német Gencsen, 1654-ben Egyházásfalun a Rábaközben volt lelkész s ezután hivatott Kőszegre. Már 1662. a nagygeresdi gyűlésen esperessé tétetett, hogy Musayt támogassa. Hivatalában hí és tevékeny. Világi uraink, Ostffy László és id. Teleke-i Török István előtt nagy tiszteletben áll. Nagy érdeméül tekintették, hogy a soproni lelkészek és a tanács között dúlt viszályt megszüntette. Az 1669. maj. 21. Bükön tartott zsinatra levélben küldte be lemondását régi bajaira hivatkozva. Szigeth nevű faluba akart visszavonulni, hol a savanyúvíz (fürdő) használatától várt üdülést. Lemondását kénytelen volt elfogadni a kerület. Az ő hivataloskodása is tehát nem 1667., hanem már 1664-ben kezdődik s tart 1669-ig.

8. Utódja, a szerencsétlen „atro carbone notatus“ Szenczi Fekete István, már Fisztrovits idejében tanár s utóbb másodpap Kőszegen. Az 1669. évi jun. 25—29. tartott büki zsinaton választott meg és szenteltetett fel Tarnóczy Márton püspök által. E zsinat felettébb látogatott volt, Pozsonyból, Szt. Györgyről és Bazinból is voltak vendégek. 89 szavazat esett Feketére „praeter communem nobilitatis et populi consensum.“ Ellenjelöltjei közül Bognár György, győri pap egy szavazatot sem kap, a jeles Lang Mátyás soproni pap pedig „mortis candidatus esse dicebatur.“ Fekete Ostffy Miklósnak, Vitnyédy Istvánnak s az egész nemességnek kedvence, kiváló szellemi tulajdonokkal és megnyerő külsővel. De sok benne a góg és e világ szerelme. 1673. jun. 6-án

*) Schmal, Brevis, de vita superint. comment. 85. l. és Wilfinger i. m. 19. l.

**) Klein S. Nachrichten II. 526. Schmal i. m. 90. l.

*) Haynóczy, Epistola gratulatoria és Wilfinger i. m.

még gyűlést tart és papokat szentel Szilvágyon, de ez év őszén már külföldre menekül a pozsonyi idéztetés elől. 1679 őszén visszatérve Ostffy-Asszonyfán hivatalos teendőket végez, de védurával együtt a várkastély lerombolása után menekülni kénytelen I. Lipót haragja elől. Elfogják, a szenvedések s a csábító ígéretek eltántorítják. 1680. évi virágvasárnapján nagy látványosságot rendez Kollonits az eretnek püspök megtéréséből s 1683-ban városbírónak erőszakolja be Kőszegre. Rossz lelkiismerete sok esztelen dologra ragadta, míg a halál 1692. megszabadítja. Több forrás említi, hogy halálos ágyán visszatért megcsufolt evang. egyházába s Ács Mihály simonyi papnak jutott a nehéz szerep egykori felavató püspökének nagy büne bocsánatát hirdetni.)*

Ezen Fekete zárja be püspökeinknek első sorozatát s utána a püspöki szék 70 évig üresedésben áll. A Károly-féle rendelet előtt Dunántúlnak e szerint csak 8 püspöke volt összesen. Az emlékezetes tiz esztendő (1671—1681) itt is letarolt minden egyházi életet. Az 1681. évi soproni törvényezikkek után élednek fel újra gyülekezeteink és Rákóczynek dunántúli hadjáratai alatt nem volt ideje a klérusnak és a vármegyéknek arra, hogy őket védkép elnyomja. De püspökválasztásról szó sem lehetett. 1691 táján találunk ismét szervezett esperességeket és pedig a régi kilencz nagy egyházmegye helyett csak kettőt: a győrit és kemenesaljit, melyek már csak területileg voltak nagyok, mert 3—4 vármegyére is kiterjedtek. A 18. század elején (1720 körül) alakul és csatlakozik ezek mellé harmadikúl a tolna-baranyai esperesség. És a dunántúli kerület egész 1786-ig csupán ezen három esperességből állott. Egész 1742-ig három főesperes kormányozta a kerületet s ezen állapotot annyira megszokta egyházunk, hogy akkor sem lelkesedett a püspökválasztásért, mikor a Károly-féle két rendelet (1731. és 1734.) erre már jogot adott volna. Ezen, a püspökség üresedésben léte alatt kormányzó esperesek voltak: a győri egyházmegyében Bors Mihály, kispécsi pap 1692—1711. (ki 112 évet élt s csak két évvel halála előtt kapott maga mellé segédet), Károlyi István, szintén kispécsi lk. 1711—1737. és Tóth-Sipkovits János, téthi lk. 1737—1742; a kemenesalji esperességben: Asbóth János, n. kéri s majd n. csóói lk. 1695—1704. Áts Mihály, simonyi lk. 1706—1708, Lenárt Benedek 1708—1713, Hegyesfalusi György 1713—1716, Király Máté vicesenior, sz. gróthi s majd n. dömlői lk. 1716—1725, Csereti Mihály n. kéri lk. 1725—1729 és Iványi Sándor o. asszoufai lk. 1729—1743; és a tolna-baranyai esperességben ezen egész idő alatt a jeles Bárány György sz. lőrinczi lk. († 1757.)

(Folyt. köv.)

NEKROLOG.

Schmidt Lajos

1825—1895.

Ritkulnak soraink! Egy hó leforgása alatt a nagyhonti egyházmegye második lelkészét vesztette, midőn hosszas szenvedés után magához szólította az Úr hű szolgáját, nt. Schmidt Lajos ág. hit. ev. százdi lelkészt s a nagyhonti egyházmegye alesperesét, életének 70-ik, papságának 42-ik évében.

Az elköltözött testvér született 1825. évi július 10-én Cseriben; atya János ottani tanító, anya Lehotkay Johanna, Elemi oktatást nyert Egyház-Maróthon, hova atyja átköltözött, tanulmányait 10 éven keresztül Selmecezen folytatta a hol az utolsó évben mint tanító is működött, inn-n pedig Pozsonyba ment át, hol két évet töltött.

A 48-iki eseményeket követő gyászos korszakban a külföldi egyetemek látogatása meglévén nehezítve, bátyánál, a lissói papnál tartózkodott, míg 1852-ik évben Miskolczon Komáromi József adminisztrator által Szeberényi Gusztáv egyház-maróthi lelkész oldalához segédül szenteltetett fel s ennek Csabára való távozása folytán 1855. évben Közép-Palójtára Godra Sámuel mellé segédül hivatott meg. Öt év mulva 1860-ik évben Százdra választatott meg lelkésznek, a hol 35 évig áldásosan működött, 1888 óta az alesperesi hivatalt viselte. Százdron elévülhetlen érdemeket szerzett magának, minek bizonyossága volt azon általános tanusított őszinte mély részvét valláskülönbőség nélkül mely őt végső útján kísérte. Hivataloskodása alatt a kisdéd 217 lélekből álló egyházat mintegy újra teremtette. Nehány évvel ezelőtt, diszes, a hivek nagy áldozatkészségét és a lelkész buzgóságát hirdető templomot építtetett a lelkészlak melléképületeit rendbe hozta, az egyház fennállását biztosította s működésének betetőzéseül még új paplakot ohajtott építeni, amihez még ez évben akart hozzáfogni. E gondolatlalt betegsége alatt is mindig foglalkozott, de terve kivitelében megakadályozta őt a kérelhetlen halál. Családi életében sok csapás érte őt; három nejét rövid időközben vesztette el: gyermekei közül csak egy leánya, férjezett Fuchs Samuné maradt életben; de minden csapásokat erős lélekkel, ev. lelkészhez méltón viselt el s nem törték meg hitét és bizalmát az Úrban.

Temetése e hó 16-án volt s nagyon kedvezőtlen időjárás mellett is sok tisztelője és barátja, közléről és távolról jött össze, hogy megadják a szerető rokonnak, őszinte kartársnak, igaz barátának a végtisztességet. A szószékről Schulez Samu, egyházmaróthi lelkész méltatta az elhunytnek érdemeit s általános működését; aoltártól Koricsánszky Pál terényi lelkész szónokolt, a liturgiát végezte Holényi János, udvarnoki lelkész. A sirnál a főesperes meghatóan s szívből jövő szavakkal bucsuzott el a jó baráttól és kartárstól. Temetésén, mely méltó volt életéhez, részt vett 9 lelkész, 1 róm. katolikus pap és sok tanító. Áldott legyen emléke s béke lengjen porai felett.

Jelen volt.

*) Ezen férfinak megrázó fordulatokban gazdag, igazán tragikus élettörténetét, mely az Ostffy ház multjával is szorosán összefügg, legközelebb egy külön tanulmányban óhajtanám közölni.

KÜLFÖLD.

Berlin. Szükségben lévő művelt nők segélyezésére Berlinben egy bizottság alakult, mely következő felhívást bocsátott közre: „A művelt osztályok magánosan álló korosabb nőinek és elhagyott özvegyeinek körében, kik állás vagy jutalmazó munka után hiába járnak, oly keserű szükség uralkodik, mely többeket az alulirottak közül arra indított, hogy a nyilvános lapokban reá mutassanak a többi keresztényen szeretetből folyó intézmények mellett azon elodázhatatlan teendőre is, mely az érintett nők sorsa körül hatékonyabb és tervszerűbb gondoskodással kifejtendő. Az alulirottak egyike hivatásában szívzaggató példáit tapasztalta annak, hogy nők, kiknek ifjukora és műveltsége egykor a létért való minden napi küzdelmen túl emelte őket, miután szüleik meghaltak s anyagi viszonyaik elhanyaglottak, a végső nyomornak vannak odadobva, mert hivatásukban, mint nevelőnők, gyermekkertésznők, támaszok, házinők vagy társalkodónők, olyan korban, midőn a férfi még teljes munkaerejében áll, nem kereshetnek semmit sem, daczára a legjobb bizonyítványoknak. S ha még alkalmazásuk gyakori megszakítása következtében a csekély megtakarítások felemésztettek, ha a gyakori betegség épségüket megtámadta, azt látják, hogy mindenütt fiatalabb erők kiszorítják őket, sőt ha egyesek alárendeltebb házi szolgálatra is ajánlkoznak, senki sem alkalmazza, úgy hogy nem marad más hátra, mint kézi munkával keresni meg mindennapi kenyerüket, mi, midőn egyrészt felemészti erejüket, másrészt oly kevésbé jutalmazó, hogy a nyomortól nem óvatnak meg. Ki maradna érzéketlen és tevéketlen azon gondolatra, hogy leánya, vagy testvére, vagy házi körének valamely segítése ily szomorú sorsra juthatna. A fennálló jótékony női intézetek csak bizonyos körök számára állanak fenn, a teljesen szegények többnyire ki vannak zárva belőlük. Minden művelt családnak kötelessége volna ez ügyet magáévá tenni s szerető szívvel és készséggel hozzájárulni, hogy legalább egy helyen segítve legyen a bajon. Több oldalról vettünk már meleg helyesítő nyilatkozatokat, de mi azt szeretnők, hogy hathatósabban és folytonosan segélyezhessük különösen azon köröket, a melyekből Berlinbe oly sok nő jön, azon reményben, hogy itt segélyt fog találni vagy legalább, hogy nyomorúságukat a világ elől elrejtik. Ezen nők számára szeretnénk egy otthont alkotni, melyre kérjük a nemesen érző lelkeket, hogy hathatós támogatásukkal segítsenek az elhagyottak számára ily menedékhelyet és kereseti forrást biztosítani.“ — A társadalmi kérdések egyik legfontosbika nálunk is a nők ügye. Itt volna az ideje, hogy nálunk is történnék valami.

VEGYESEK.

— Főtisztelendő Karsay Sándor püspök úrról napi lapjaink úgy, mint magántudósításaink azt a hirt hozzák, hogy a folyó évi dunántúli kerületi közgyűlésen be fogja nyújtani hivataláról való lemondását. Ez elhatározás okául egy korából folyó gyengeségét hozzák fel, minélfogva hivatalos teendőinek teljesítésére képtelennek érzi magát. A mint egyrésztől lelkünk mélyéből kívánjuk, hogy a köztisztelést és szeretetet élvező patriarcha még hátralévő

napjait háborítlan csendben és jól megérdemelt nyugalomban élvezze: oly nehezen esik elhinni, hogy ezen igazi egyház atyát többé körünkben nem szemlélhetjük. De bármiként is intézkedjék jövője felett a lelkiismeretes főpap: mi mindvégig csak a legnagyobb kegyelettel fogjuk tisztelni az ő nemes alakját. Tartsa őt még meg nekünk a kegyelemnek Ura.

— Kerületi felügyelői választás. A dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerület 1894. évi december 19-én tartott közgyűlés jegyzőkönyvének 9. pontjával kiküldött szavazatbontó bizottsága folyó hó 21. napján Pozsonyban megtartotta ülését s a püspöki körlevélben megjelölt határidőig, május hó 15. napjáig beérkezett kerületi felügyelőt választó szavazatokat felbontotta. A kerület jelenlegi állapotában 182 szavazásra jogosult van, még pedig 179 gyülekezet és 3 tanintézet. Ebből beérkezett 137 szavazat, melyből egy határidőn túl való feladása miatt érvénytelenített, 45 nem szavazott. A 136 érvényes szavazat közül 102 esett nagyságos Laszkáry Gyula, nógrádi esperességi felügyelő urra, 28 méltóságos dr. Láng Lajos pozsonyvárosi esperességi felügyelő urra, 3 méltóságos Zsilinszky Mihály államtitkár és békési esperességi felügyelő urra, egy nagysz. Bobrovniczky László, a lipitói esperességi fel. urra, egy tek. Kossuth Ferencz, egyházi felügyelő urra s egy tek. Dohnányi Lajos, trencséni esp. felügyelő urra. A nem szavazók egyházmegyénkben következőleg oszlottak fel: Bars, Fehér, Komárom, Moson, Nógrád, Pozsony város valamennyi egyházgyülekezete szavazott. Nem szavazott: Liptóban 6, Hontban 3, Nyitrában 24, Pozsonymegyében 3, Trencsénben 9 gyülekezet. Így tehát a dunáninneni kerületnek felügyelőjévé a szavazatok általános többségével megválasztott ns. Laszkáry Gyula úr. Kívánjuk, hogy a nagy feladatra közbizalommal elhívott e vezériférfi a benne helyezett bizalomnak megfelelően új állásában nemes törekvésének jutalmát a kerület, gyülekezetek és tanintézetek felvirágoztatásában elérje. A kegyelemnek Ura áldja meg az ő bejöveteletét.

— Országos nyugdíjügyi bizottság. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter az orsz. tanítói és felekezeti orsz. tanári nyugdíjtörvények végrehajtása céljából általa újabban szervezett bizottság elnökévé: dr. Gömöri Oszkár, keb. miniszteri osztály tanácsost; előadójává: Angyal Gyula, keb. miniszteri osztály tanácsost; bizottsági tagokul: Gabrovitz Ede, pénzügyminiszteri osztálytanácsost, Kármay Ferencz, keb. számtanácsost, Vámosy Mihály, a budapesti IX. ker. ev. ref. főgymnasium igazgatóját és Somlyay Józsefet, a fővárosi fiárvaház igazgatóját egy évi időtartamra, dr. Makay Béla, keb. miniszteri segédtitkárt pedig a bizottság állandó jegyzőjévé nevezte ki. (Hiv. Közl. 10. sz.)

— Érettségi vizsg. kormánybiztos. Dr. Horváth Ödönt, az eperjesi ev. kollégium jogi szakának dékánját forrón szeretett édes atyjának halála oly mélyen sujtotta, hogy a pozsonyi lyceum érettségi vizsgálatán kormánybiztosi minőségben részt nem vehet; helyébe a m. kir. vallás és közokt. miniszter úr nt. Hörk József, eperjesi ker. kollégiumi igazgatót küldte ki.

— Óriási tűzvész. Az alsó-kubini evang. egyház még ki sem heverhette az egyik szerencsétlenség gyászos következményeit már f. hó 8-án egy új csapás érte. Azon napon délután 1/2 1 órakor az u. n. „alsó-végen“ tűz ütött ki, mely rövid idő alatt nemcsak Alsó-Kubint, hanem az Arva folyam tulsó partján fekvő Nagy-Besztercset is elpusztította. Ez utóbbi községből csak három ház maradt meg, közöttük az evang. iskola is s néhány távolabb álló csűr. Tíz emberéletet is siratnak s egy gyermeknek nyoma veszett. A leégették között irtózatos a nyomor. Kubinban 65, Besztercen 93 család marad hajlék nélkül. A kubini szerencsétleneknek körülbelül fele evangélikus, a beszterciek majdnem mind hitünk sorsosai. Első segélyre a miniszterium táviratilag ezer forintot utalványozott. Nagy a szükség! Egyházunk hívei segítsenek. Az adakozások

legzélszerűbben az evang. lelkészi hivatalhoz Alsó-Kubinba küldendők.

— **Felhívás.** A Luthertársaság mult évi közgyűlésének azon határozata alapján, mely szerint ő kész tagjainak népszerű kiadványaiból az iskolás gyermekek közötti kiosztás céljából ingyen példányokat rendelkezésükre bocsátani: van szerencsém társaságunk mélyen tisztelt lelkész-és tanítótágjait, a kik erre reflektálni méltóztatnának, tiszteletteljesen felhívni, hogy e végett most a vizsgák közeledtével az alulírott nál jelentkezni s a Luthertársaságunkról nyert példányokat a szorgalmas és jó magaviseletű tanulóknak jutalom gyanánt kiosztani sziveskedjenek.

Budapest, 1895. évi május hó 7. én.

Bachat Dániel,

a Luthertársaság alelnöke.

— **Nyilatkozat.** Alulírottak az igazság érdekében kijelentjük, hogy az „Ev. Egyh. Szemle“ f. é. májusi számában foglalt „Legujabb testamentum“ cz. közleményének ezen szavai: „A theologia dekanja ad audiendum verbum magához idézte a theol. akadémia németajkú hallgatóit, mivel az egyik positiv irányu buzgó lelkésszel sűrűbben érintkeznek“ — a valódi tényállást ferde világitásba helyezik. — A tényállás ugyanis a következő: Nagytiszteletű Schmidt K. J. úr, a pozsonyi ág. h. ev. egyház-község egyik lelkésze, már évek óta u. n. „jour-fix“-et tart azon theol. hallgatókkal, a kik őt e célból önként megkeresik, theologiai, közelebb bibliai tárgyú kérdések megbeszélése végett. E tényről Nt. Dr. Masznyik Endre igazgató úr értesülvén, alulírt hallgatóktól a theol. törvények 83. és 84. §. alapján barátságos értekezés formájában a nevezett összejöveteleken mibenlétéről felvilágosítást kért, melynek megadása után kijelentvén, hogy bármely s így hát a positiv theol. iránynyal való megismerkedés is kívánatos lévén a theologusra nézve, a nevezett összejöveteleken való részvételre az engedélyt készséggel megadta. Kelt Pozsonyban 1895. évi május hó 23-án. Kotsch Mihály, Albrecht Géza, Beyer Theophil, Hildenbrand K., Kailing Hugó, Palic János, Zimmermann János, theol. akadémiai hallgatók.

— **Budapest.** A Tabitha jótékony nőegylet folyó évi május hó 8-án tartotta közgyűlését özv. Haberern Jónathánné elnöklete alatt. Jelen volt több tekintélyes tagon kívül Tisza Kálmánné, szül. gróf Degenfeld Ilona védnökönő exellentíája is.

Kurz S. pénztáros betérjesztett számadásaiból ki-tűnt, hogy odáig a bevétel 3191 frt 33 krt tett ki, a kiadás pedig 3037 frt 91 krt o. é. Kenyér osztatott ki 11420 kiló — 1053 frtért; czipókra ki lett adva 1183 frt 85 kr, úgy, hogy a következő munkáévre 153 frt 42 kr volt áttehető.

A bevételekből különösen felemlítendő a nők virágvasárnapján Budapestnek összes balparti protestáns templomaiban eszközölt gyűjtései, melyek összesen 829 frt 61 krt eredményeztek.

A fönlemített összeggel azonban nem zártuk le könyveinket. Vagyunk abban a kellemes helyzetben, még több örvendetes tényt jelenteni. Ugyanis egyetünk védnök-nője közbenjárása folytán május hó 3-án a m. kir. operaházban jótékonyági előadás tartatott, melynek tiszta jövedelme fele részben a Tabithának jutott, a másik fele pedig a „Gyermekebarát egyletnek“ szolgáltatott ki. Daczára a 644 frt 31 kr-ra rúgó kiadásoknak a tiszta bevétel 1778 frt 41 krt tett ki s így egy-egy egyletnek 900 frt jutott. — A jegyek eladásában nagyon fáradozott Ivánka Imre úr, ki maga ezek árából 247 forintot szolgáltatott be.

Felülfizetések is történtek: Ő Felsége királyunk kegyesen adott 100 frtot; Báró Aczél Béla 100 frtot; Vagyó Sándor 50 frtot; Báró Bánffy Dezső 20 frtot; Herczeg Odesscalchi Gyuláné 10 frtot; dr. Darányi Ignác, Láng Lajos, Pulszky Agost 5—5 frt; Báró Malcomes Je-

romosné 1 frtot. A légszesztársulat elengedése 67 frt 44 krt., Hubay Jenő a reá eső 5⁰/₁₀ ¹/₃-a 27 frt 43 kr.

Ezen 900 frtnyi bevételből 400 frt, valamint az azóta befolyt Elischer Boldizsárféle 500 frtnyi hagyomány az egylet vagyonához csatoltattak alapítványiképen.

Az új 1895/6. munkában közel 700 frt készpénzzel kezdheti meg az egylet új működését. Összes értékpapirokba fektetett vagyona megközelíti már a 27000 frtot. K.

— **Kérelem.** Kurz Sámuel (Budapest IV. D.éaktér 4.) tisztelettel felkéri mindazokat, kik a „Felső-lövői jubileum-alap“ életbeléptetése céljából gyűjtő ívet kaptak, azokat mihamarább hozzá beküldeni sziveskedjenek.

— **Gyász eset.** — Ismét temetés. — **Simkó Frigyes,** balassa-gyarmati lelkész s a nógrádi egyházmegye al-esperese f. hó 20-án reggel 6 óraker, hivataloskodásának 20., életének 65. évében rövid szenvedés után elhunyt. — Benne gyülekezete buzgó, hű lelkipásztort, barátai igaz barátot, a társas élet vidám, ártatlan kedélyű, rokonszenves, tagot vesztett. Hazáját s nemzetét forrón szerette s már mint 16 éves ifju az 1848/49-ki önvédelmi harcztot végig küzdve igyekezett leróni szent tartozását. — Temetése 22-én d. u. 4 óraker tartatott meg. Temették Simonidesz János esp. főjegyző magyarul, a hívő néptől, oltár elől Wladár Viktor érd. alesperes, János ev. 16, 5 alapján búcsúztatta el tótul. A sirnál meghatóan szólottak Maróthy Emil vanyarzi lelkész s beszentelve Svehla János, nógrádi főesperes. A temetésen ezerekre menő intelligens közönség vett részt valláskülömbőség nélkül, róm.-katholikusok épúgy mint a zsidók, kik valamennyien nemcsak végig kitartottak, de a jó távoli temetőbe is egész a síríg elkísérték. A megboldogult közkedveltségű férfiura nézve jellemző, hogy a róm. kath. felekezet, mint ilyen külön koszorut tett koporsójára. A szeretet- és tiszteletnek ritka bizonyítéka. Nyugodjál békében hű pap, hű barát!!

PÁLYÁZAT.

A magyarhoni ág. hitv. evangélikus egyetemes egyház Pozsonyban levő theologiai akadémiáján betöltendő bölcsészeti tanszékre, — a theol. akadémiának az 1882. évi egyetemes gyűlés jegyzőkönyvében megállapított szervezete és ügyrendjére való hivatkozással, — ezennel pályázat hirdetik.

A theologiai akadémia szervezete szerint (15. §. 24. §.) ezen tanszékkel a bölcsészet- és vallástörténelme, — a neveléstan, — a metaphysika, — az aesthetika előadása van egybekötve.

A tanári javadalmazás évenként 1200 frt fizetés és 300 frt lakkbér.

A theologiai akadémia rendes tanáraiul olyan ág. h. evangélikus feddhetetlen életű s hazánkban polgári joggal bíró férfiak alkalmazhatók, kik vagy eredményes hivataloskodással, vagy theologiai, illetőleg philosophiai tanári vizsgálatról szóló bizonyítvány bemutatásával vagy az illető szakokban kifejtett irodalmi munkássággal szakképzettségüket igazolták.

A tanár megválasztása a theologiai akadémiai nagybizottság jogkörébe tartozik.

Ha a megválasztandó tanári oklevéllel nem bírna, esetleg egyelőre egy évre fog alkalmaztatni, de teljes tanári fizetéssel.

A megválasztott tanári állását 1895. évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

A pályázók folyamodványaikat rövid életrajzukkal és a képzettségüket igazoló okiratokkal f. é. június hó 20-ig alulírottához, mint a theologiai akadémiai nagybizottság elnökéhez küldjék **Acsára, Aszód-felé, Pest vármegyében.**

Kelt Acsán, 1895. ápril 30.

Dr. Prónay Dezső,
egyet. felügyelő.